

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

1.1 กลุ่มตัวอย่างประชากรในการตอบแบบสอบถาม คือ ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง จำนวน 323 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างประชากรในการสังเกตการณ์การเรียนการสอน คือ ครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนในเขตภาคกลาง ในจังหวัดที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด คือ จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับ ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถาม สำหรับถามเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง 1 ชุด

2.2 แบบบันทึกการสังเกตการณ์การเรียนการสอน สำหรับสังเกตการณ์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง 1 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง โดยการใช้แบบสอบถามถามครูภาษาไทย ในเขตภาคกลาง จำนวน 323 คน ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทั้งหมด 323 ฉบับ จำแนกตามสัดส่วนของโรงเรียนทั้งหมดในแต่ละจังหวัดของภาคกลาง ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 252 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.02

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง โดยการสังเกตการณ์การเรียนการสอนและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับครูภาษาไทยที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนในเขตภาคกลาง ในจังหวัดที่มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากที่สุด คือ จังหวัดจังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน คนละ 2 ครั้ง รวมการสังเกตการณ์การเรียนการสอนทั้งหมด 10 ครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package Social Sciences : SPSS) โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในลักษณะตารางประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตการเรียนการสอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ประมวล และจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 87.30 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.03 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.38 มีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 66.27 สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่าหนึ่งระดับชั้น และระดับชั้นที่ครูสอนมากที่สุด คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 44.84 และครูภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 54.37

2. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม สามารถสรุปประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ดังนี้

1. ประเภทขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนาที่ครูภาษาไทยนำมาใช้มากที่สุดคือ เรื่องการไหว้ครู คิดเป็นร้อยละ 100 โดยใช้มากที่สุดกับสาระ

วรรณคดีและวรรณกรรม รองลงมาคือ เรื่องประเพณีลอยกระทง คิดเป็นร้อยละ 96.03 โดยใช้มากที่สุดกับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม ทั้งนี้เรื่องการนับถือผี มีการนำมาใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.51

2. ประเภทภาษาและวรรณกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทภาษาและวรรณกรรมที่ครูภาษาไทยนำมาใช้มากที่สุดคือ เรื่องนิทานพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยใช้มากที่สุดกับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม รองลงมาคือ เรื่องสุภาษิต และเรื่องคำพังเพย คิดเป็นร้อยละ 90.48 เท่ากัน โดยทั้ง 2 เรื่องใช้มากที่สุดกับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม ทั้งนี้เรื่องคัมภีร์ไบเบิล มีการนำมาใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.14

3. ประเภทศิลปกรรม และโบราณคดี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทศิลปกรรม และโบราณคดีที่ครูภาษาไทยนำมาใช้มากที่สุดคือ เรื่องศิลาจารึก คิดเป็นร้อยละ 85.71 โดยใช้มากที่สุดกับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม รองลงมาคือ เรื่องวัดในท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 76.98 โดยใช้มากที่สุดกับสาระ การเขียน ทั้งนี้เรื่อง ภาพเขียนบนผ้ามีการนำมาใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.37

4. ประเภทการละเล่น ดนตรี นันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทการละเล่น ดนตรี และการพักผ่อนหย่อนใจที่ครูภาษาไทยนำมาใช้มากที่สุดคือ เรื่องเพลงประกอบการเล่นของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 90.87 โดยใช้มากที่สุดกับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม รองลงมาคือ เรื่องเพลงกล่อมเด็ก คิดเป็นร้อยละ 82.14 โดยใช้มากที่สุดกับสาระการฟัง การดู และการพูด ทั้งนี้เรื่องหุ่นละครเล็กมีการนำมาใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 18.25

5. ประเภทบุคคลสำคัญ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเทคโนโลยีพื้นบ้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทบุคคลสำคัญ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเทคโนโลยีพื้นบ้านที่ครูภาษาไทยนำมาใช้มากที่สุดคือ เรื่องประวัติท้องถิ่น และเรื่องการใช้สมุนไพรในการรักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 82.14 เท่ากัน โดยทั้ง 2 เรื่องใช้มากที่สุดกับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม รองลงมาคือ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 77.78 โดยใช้มากที่สุดกับสาระ การอ่าน ทั้งนี้เรื่องการผลิตของรูปพรรณมีการนำมาใช้น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.73

ข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอนจำนวน 10 ครั้ง สามารถสรุปประเภทของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้ดังนี้

1. ประเภทขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา

จากการสังเกตการเรียนการสอน ครูภาษาไทยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และศาสนา จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องการอบรมคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม และเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับบุญ-บาป ใช้กับ สาระวรรณคดีและวรรณกรรม

2. ประเภทภาษาและวรรณกรรม

ครูภาษาไทยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทภาษาและวรรณกรรม จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เรื่องสำนวน โดยใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เรื่องสุภาษิต ใช้กับสาระวรรณคดีและ วรรณกรรม เรื่องคำพังเพย ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เรื่องจารึกอักษร ใช้กับสาระ วรรณคดีและวรรณกรรม เรื่องวาทการ ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เรื่องข่าวสารใน ท้องถิ่น ใช้กับสาระการฟัง การดู และการพูด เรื่องนิทานพื้นบ้าน ใช้กับสาระการฟัง การดู และ การพูด

3. ประเภทศิลปกรรม และโบราณคดี

ครูภาษาไทยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทศิลปกรรม และโบราณคดี จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องศิลาจารึก ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม และเรื่องภาพวาดฝาผนัง ใช้กับสาระ วรรณคดีและวรรณกรรม

4. ประเภทการเล่น ดนตรี นันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจ

ครูภาษาไทยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท การละเล่น ดนตรี นันทนาการ และการ พักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเพลงกล่อมเด็ก ใช้กับสาระการฟัง การดู และการพูด เรื่องการขับเสภา ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม และเรื่องโขน ใช้กับสาระวรรณคดีและ วรรณกรรม

5. ประเภทบุคคลสำคัญ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเทคโนโลยีพื้นบ้าน

ครูภาษาไทยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท การละเล่น ดนตรี นันทนาการ และการ พักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องประวัติท้องถิ่น ใช้กับสาระการเขียน เรื่องการใช้

สมุนไพรรักษาโรค ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เรื่องการวางแผนไทย ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม และเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรม

3. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม สามารถสรุปการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการสอน

ในด้านการวางแผนการสอนโดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูภาษาไทยส่วนใหญ่สำรวจและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 93.65 ซึ่งครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในทุกกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร โดยนำมาใช้ในการจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.02 และครูส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยวางแผนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 88.08 ครูมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนโดยเตรียมด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 66.27 อีกทั้งเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยการศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 73.81

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้ในชั้นสอน คิดเป็นร้อยละ 87.30 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน คิดเป็น ร้อยละ 77.38 โดยจัดกิจกรรมในลักษณะยกตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบการบรรยายเนื้อหาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 70.64 และให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้าเป็นกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 81.35

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ในด้านการใช้สื่อที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้สื่อในชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 90.48

โดยใช้สื่อประเภทเอกสารหรือตำรา คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งครูใช้วิธีผลิตสื่อด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 48.81

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดและประเมินผลคุณภาพของการปฏิบัติการงาน/ชิ้นงาน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งใช้วิธีให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้าคิดเป็นร้อยละ 78.70 โดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน คิดเป็นร้อยละ 88.90

ข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอนและการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ สามารถสรุปการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการสอน

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ ได้ข้อมูลว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่สำรวจ และรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มเติมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต และครูภาษาไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในกิจกรรมการจัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค การจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดทำคำอธิบายรายวิชาและการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีครูภาษาไทยบางคน เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างคร่าวๆ ครูมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนโดยการเตรียมด้วยตนเอง โดยใช้สื่อประเภทรูปภาพประกอบบทเรียน ซึ่งค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและหนังสือ รวมทั้งครูมีการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน โดยการศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งศึกษาแนวทางจากคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และมีการจัดเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลด้วยตนเอง ซึ่งส่วนมากจะเป็นแบบฝึกหัดทำแบบเรียน และข้อสอบวัดรายจุดประสงค์

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว และเพื่อให้นักเรียนรักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ตลอดจนเพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจัดกิจกรรมในลักษณะของการยกตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบการบรรยายเนื้อหาภาษาไทย โดยใช้สื่อประกอบ ได้แก่ รูปภาพ ของจริง รวมถึงการยกตัวอย่างเหตุการณ์ บุคคล และแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนปฏิบัติงานในลักษณะที่ให้นักเรียนค้นคว้าและนำเสนอผลงานเป็นรายบุคคล

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชั้นสอน โดยใช้สื่อประเภทรูปภาพ เอกสารหรือตำรา ของจริง และเทปบันทึกเสียง โดยครูมีแนวทางในการผลิตสื่อด้วยตนเอง และจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนจากงบประมาณที่จัดหามาได้

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาภาษาไทย และเพื่อวัดและประเมินผลคุณภาพของการปฏิบัติภาระงาน/ชิ้นงานจากการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งครูใช้วิธีการถาม-ตอบปากเปล่าระหว่างการสอนและการสังเกต รวมถึงใช้วิธีการให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้า และใช้แบบฝึกหัดทำยบทเรียน รวมถึงแบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน

4. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

ข้อมูลจากแบบสอบถาม สามารถสรุปปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1 ด้านการวางแผนการสอน

ครูภาษาไทยประสบปัญหามากที่สุดในเรื่องไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 80.00 และประสบปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องการติดต่อประสานงานกับปราชญ์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 50.00

ครูส่วนใหญ่เสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยการร่วมมือกับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูภาษาไทยประสบปัญหา มากที่สุดในเรื่องขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 65.07 และประสบปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เป็นหมวดหมู่เพื่อสามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 47.95

ครูส่วนใหญ่เสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยการให้มีการจัดให้ครูได้เข้าอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูภาษาไทยประสบปัญหา มากที่สุดในเรื่องจำนวนสื่อที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 62.84 และประสบปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องขาดความรู้และประสบการณ์ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผลิตสื่อ คิดเป็นร้อยละ 55.41

ครูส่วนใหญ่เสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยวิธีการขอบริจาค/ขอยืม สื่อการเรียนการสอนจากหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่น

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ครูภาษาไทยประสบปัญหา มากที่สุดในเรื่องขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 68.57 และประสบปัญหาน้อยที่สุดในเรื่องการวัดและประเมินผลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 43.57

ครูส่วนใหญ่เสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยการให้มีการจัดให้ครูได้เข้าอบรม สัมมนาเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลจากการสังเกตการเรียนการสอนและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ สามารถสรุปปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูดำเนินการสอนไม่ราบรื่นในบางช่วง ซึ่งเกิดจากครูเขียนแผนการจัดการรู้ไว้เพียงคร่าวๆ และไม่ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าครูประสบปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื่องจากภาระงานที่ได้รับมีอยู่มาก

ครูเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยการให้ร่วมกันวางแผนการสอนล่วงหน้ากับครูที่สอนในระดับเดียวกัน และช่วยกันจัดทำหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนหรือชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ที่สามารถศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างสะดวก และง่ายต่อการนำมาใช้ในการเรียนการสอน

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอนและสัมภาษณ์ครูภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ ได้ข้อมูลพ้องกันว่า ครูประสบปัญหาในเรื่องขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย และเวลาไม่เพียงพอที่จะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งไม่สามารถจัดให้นักเรียนไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ครูเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยการให้มีการจัดอบรม เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และควรจัดให้มีการนำปราชญ์ท้องถิ่นมาสอนในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนการสอน รวมถึงเสนอวิธีการแก้ปัญหาเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรมมีน้อย โดยให้มีการบริหารจัดการเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบทเรียน

3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ครูภาษาไทยประสบปัญหาในเรื่องขาดทักษะในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน และจำนวนสื่อที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ สื่อไม่น่าสนใจ มีขนาดเล็ก และไม่หลากหลาย

ครูเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยการให้ครูภาษาไทยที่สอนในระดับเดียวกันร่วมกันวางแผนการใช้และผลิตสื่อการเรียนการสอน ส่วนปัญหาเรื่องจำนวนสื่อที่ไม่เพียงพอ ต้องของบประมาณในการจัดซื้อหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน และขอบริจาค/ขอยืมสื่อการเรียนการสอนจากหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่น ส่วนปัญหาเรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้นต้องขอความร่วมมือจากบุคลากรที่มีความชำนาญในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูภาษาไทยประสบปัญหาเรื่อง ไม่สามารถวัดและประเมินผลโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และครูสับสนระหว่างการวัดความรู้เนื้อหาวิชาภาษาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งใช้วิธีวัดและประเมินผลวิธีเดียว ไม่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ ได้ข้อมูลเพิ่มเติม ครูประสบปัญหาในเรื่องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทำการวัดและประเมินผลโดยใช้ผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลเป็นส่วนใหญ่ และใช้ข้อสอบแบบปรนัย

ครูเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยการให้มีการจัดให้ครูได้เข้ารับการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับวิธีวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และขอคำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ รวมถึงการให้ครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกันร่วมมือในการวางแผนการวัดและประเมินผลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ครูต้องตระหนักและให้ความสำคัญของการออกข้อสอบแบบอัตนัย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง มีข้อค้นพบสำคัญและนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มากที่สุด ในแต่ละประเภท มีดังนี้ ประเภทขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา คือ เรื่องการไหว้ครู คิดเป็นร้อยละ 100 ประเภทภาษาและวรรณกรรม คือ เรื่องนิทานพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 100 ประเภทศิลปกรรมและโบราณคดีคือ เรื่องศิลาจารึก คิดเป็นร้อยละ 85.71 ประเภทการละเล่น ดนตรี นันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจคือ เรื่องเพลงประกอบการละเล่นของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 90.87 และประเภทบุคคลสำคัญ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเทคโนโลยีพื้นบ้านคือ เรื่องประวัติท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 82.14 ทั้งยังนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรมมากกว่าสาระอื่นๆ จากผลการวิจัยนี้อธิบายได้ ดังนี้

(1) ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมากที่สุด มี 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และศาสนา และประเภทภาษาและวรรณกรรม และผลจากการสังเกตการเรียนการสอนสนับสนุนว่า ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมากที่สุด คือ ประเภทภาษาและวรรณกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรมวิชาการ (2539) ที่พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัศึกษานั้น ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีมาจัดการเรียนการสอนมากที่สุด รองมาคือ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับคติ ความคิดความเชื่อ และหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมกันมา อาจเนื่องมาจากเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทยมีความสอดคล้องและสัมพันธ์เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อและศาสนา รวมถึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับภาษาและวรรณกรรม ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์ (2538) กล่าวไว้ว่า การสอนภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา หลักภาษาหรือวรรณคดีก็ตาม จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีแทรกอยู่ด้วย

(2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องที่ครูนำมาใช้มากที่สุด ได้แก่ เรื่องการไหว้ครู และเรื่องนิทานพื้นบ้าน และจากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า เรื่องที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุดคือ เรื่อง สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ซึ่งก็สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2539) ที่พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ครูนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ เรื่องนิทานพื้นบ้าน รองลงมาคือ เรื่องการอบรม จริยธรรม ศิลธรรม อาจเนื่องมาจากนิทานพื้นบ้านได้ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาสาระภาษาไทยและสามารถนำมาใช้ในการบูรณาการการสอนภาษาไทยได้ดี ตามที่

กรมวิชาการ (2545) กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยมีส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษาหรือหลักภาษา และส่วนวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจน บทร้องเล่น เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้านที่เป็นคติชนหรือภูมิปัญญาทางภาษา ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนเรื่องการไหว้ครูนั้น มีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมาก ด้วยเหตุเพราะคนไทยให้ความสำคัญ เคารพยกย่อง และนับถือผู้ที่เป็นครู และถือว่าพ่อแม่คือครูคนแรก จะทำการสิ่งใดก็ต้องมีการไหว้ครู จึงนำการไหว้ครูมาใช้ในการเรียนการสอน ควบคู่ไปกับการอบรม คุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการไหว้ครู และนิทานพื้นบ้าน มาใช้ในการเรียนการสอนอาจเนื่องจากเข้าใจได้ง่าย เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และรู้จักกันโดยทั่วไป ที่สำคัญเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน สามารถพบเห็นและปรากฏในทุกท้องถิ่น จึงมีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องอื่นๆ

(3) ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับสาระวรรณคดีและวรรณกรรมมากกว่าสาระการเรียนรู้อื่นๆ อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันการจัดหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนใหญ่ยึดวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นหลัก สอดคล้องกับที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ระบุไว้ว่า การจัดหน่วยการเรียนรู้ มักใช้รูปแบบวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นฐาน ซึ่งจะฝึกทักษะและบูรณาการทักษะได้ดีกว่า เพราะวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบทักษะสัมพันธ์ บูรณาการทักษะ การพูด การฟัง การดู การอ่าน การเขียน และการคิดเข้าด้วยกัน ซึ่งการใช้วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นหลักนั้น เป็นการใช้เนื้อหาเข้าไปสู่การฝึกทักษะได้ครบทุกทักษะ

2. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

2.1 ด้านการวางแผนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่สำรวจและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร และวางแผนการสอนด้วยตนเอง จากผลการวิจัยนี้ อธิบายได้ ดังนี้

(1) ครูส่วนใหญ่สำรวจและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ สุมล ผกามาต (2547) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์มีการสำรวจรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารจากหน่วยงานในชุมชนและสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าข้อมูลทาง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ครูภาษาไทยควรรวบรวมไว้เป็นฐานข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองและท้องถิ่นในด้านต่างๆซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักท้องถิ่นของตนเองทำให้เกิดความรัก ความผูกพันกับท้องถิ่น ทำให้ครูภาษาไทยสามารถนำข้อมูลทางภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับ วิชัย ต้นศิริ (2532) อังกุล สมคะเนย์ (2534) และสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ที่ได้เสนอวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำนองเดียวกันว่า ควรดำเนินการสำรวจ ค้นคว้า และศึกษาแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นในท้องถิ่นนั้น เพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เป็นข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเอง ทั้งนี้การที่ครูศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอาจเนื่องมาจาก ในปัจจุบันหน่วยงานต่างๆได้ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการศึกษา รวบรวม จัดทำข้อมูล และวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญามากขึ้น ซึ่งทำให้สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและตำราต่างๆ

(2) ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แสดงให้เห็นว่าครูภาษาไทยให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นตามที่กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ทั้งนี้การที่ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น เนื่องจากการให้ความสำคัญกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ได้กำหนดจุดหมายให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาดังแวดล้อม ซึ่งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น จะทำให้ครูมีแนวทางในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและสภาพการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าครูภาษาไทยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครู เพราะเป็นการวางแผนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 40) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนการสอนว่า เป็นสิ่งที่ครูควรปฏิบัติก่อนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และครูต้องทำความเข้าใจในหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษานั้นๆ

(3) ครูส่วนใหญ่มีการวางแผนการสอนด้วยตนเอง ทั้งในเรื่องของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ การเตรียมสื่อการเรียนการสอน และการเตรียมการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงศ์ใหญ่ (2545: 55) ที่ว่า เมื่อครูเป็นผู้เขียนหลักสูตรเองแล้วย่อมทำให้การศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรเป็นไปได้ง่าย ครูจึงต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้จัดการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น ตรงกับข้อคิดเห็นของมาลินี สวยศำข้าว (2538) ที่ว่า การที่ครูเตรียมการสอนด้วยตนเอง จะทำให้การเตรียมการสอนนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ครูแต่ละคนกำหนดไว้ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบ ใจมั่น (2539) ที่พบว่า ก่อนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอน ครูผู้สอนหรือผู้ที่รับผิดชอบการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เตรียมความพร้อมของตนเองในการศึกษาเนื้อหาที่สอน เตรียมเอกสารประกอบการสอน ศึกษาหลักสูตร ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งต้องเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยมีการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชั้นสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ซึ่งจัดกิจกรรมในลักษณะยกตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบการบรรยายเนื้อหาภาษาไทย และให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้าเป็นกลุ่ม จากผลการวิจัยนี้ อธิบายได้ดังนี้

(1) การที่ครูส่วนใหญ่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในชั้นสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรักและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตินี ศิริพงษ์ไทย (2548) ที่ว่า ครูวิทยาศาสตร์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรัก ภาคภูมิใจในชุมชนและท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ แสดงให้เห็นว่าครูภาษาไทยปฏิบัติตามแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวยังเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545: 4) ที่ว่า ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังเป็นไปตามสภาพสังคมที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

พัฒนาสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังเป็นไปตามสภาพสังคมที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่มุ่งพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้รัก สามัคคี ภูมิใจในชาติและท้องถิ่นของตน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542) ที่ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมด้วยนั้น เป็นการอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงไว้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นมาไม่ได้หากไม่มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรัก ห่วงแหน และภาคภูมิใจชุมชนและท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ข้อค้นพบเพิ่มเติมจากการสังเกตการเรียนการสอนและการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการพบว่า ในการเรียนการสอนทุกครั้งนั้น ครูภาษาไทยมีวัตถุประสงค์ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

(2) ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธียกตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบการบรรยายเนื้อหาภาษาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาตินี ศิริพงษ์ไทย (2548) ที่ว่า ครูใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านในลักษณะยกตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านประกอบการสอนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นวิธีที่ทำให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนรู้จักและเคยพบเห็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนบ้างแล้ว ทั้งที่เป็นสิ่งของ การปฏิบัติ หรือประสบการณ์จากชาวบ้าน ซึ่งเมื่อยกตัวอย่างจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ก็จะทำให้ นักเรียนเข้าใจได้ง่าย นักเรียนเกิดความสนใจ สนุก และเพลิดเพลินในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

(3) ลักษณะงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนทำคือให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้าเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2538) ที่ว่า การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผลการค้นคว้า อาจจะเป็นรายบุคคลหรือทำเป็นกลุ่มจะทำให้ นักเรียนได้รับความรู้ในวงที่กว้างขวางขึ้น สอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามที่กรมวิชาการ (2545:103) กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ด้วยการนำข้อมูลมาศึกษาทำความเข้าใจร่วมกัน คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สังเคราะห์ ข้อมูลและประสบการณ์ สรุปเป็นข้อความรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมการอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกัน ทำให้พัฒนาทั้งทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานที่ดี

2.3 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้สื่อในชั้นสอน โดยใช้สื่อประเภท เอกสารหรือตำรา ซึ่งครูผลิตขึ้นด้วยตนเอง จากผลการวิจัยนี้ อธิบายได้ ดังนี้

(1) ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในลักษณะของเอกสาร หรือตำรา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี สวยศำข้าว (2538) ที่พบว่า ครูสังคมศึกษามีการจัดทำใบความรู้ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด และเครื่องมือสำหรับการค้นคว้าความรู้ เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสถานที่มีความแตกต่างกันจึงไม่สามารถใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้กันอยู่ทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งนี้เป็นวิธีการจัดเตรียมการสอนที่ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอนและเนื้อหาวิชาที่ครูแต่ละคนได้กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจ เนื่องจากเป็นวิธีการจัดทำสื่อที่มีความสะดวก ซึ่งสามารถค้นคว้าได้จากห้องสมุดและแหล่ง การเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงเนื้อหาวิชาภาษาไทยเกี่ยวข้องกับภาษา และการบันทึกลายลักษณ์อักษร ดังนั้น ครูภาษาไทยเลือกสื่อที่เป็นเอกสาร หรือตำราต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้

(2) ครูใช้วิธีการผลิตสื่อด้วยตนเอง อาจเนื่องจากว่าผู้สอนเป็นผู้ที่ทราบดีที่สุดว่า เนื้อหาที่ตนเองสอนนั้น ควรจะใช้สื่อชนิดใดจึงจะเหมาะสมและทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งถือ ได้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้สอนโดยตรงที่ต้องให้ความสำคัญและผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำมาใช้ ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวิธีสอน เนื้อหาสาระ และผู้เรียน ดังที่กรมวิชาการ (2545: 138) กล่าวว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้สอนต้องเตรียมหรือผลิตสื่อ ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่ทำให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์ ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้ผู้เรียน ผลิตและใช้อย่าง ประหยัดเวลา คุ่มค่า และราคา ไม่แพง

2.4 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดและ ประเมินผลคุณภาพของการปฏิบัติภาระงาน/ชิ้นงาน ซึ่งใช้วิธีให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้า โดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน จากผลการวิจัยนี้ อธิบายได้ ดังนี้

(1) ครูดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อวัดและประเมินผลคุณภาพของการปฏิบัติการงาน/ชิ้นงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมล ผกามาศ (2547) ที่พบว่า ครูทำการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อเน้นคุณภาพของผลงานที่ได้จากการบูรณาการความรู้และทักษะและเน้นพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูภาษาไทยตระหนักว่าวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จึงต้องเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้

(2) ครูดำเนินการวัดและประเมินผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยการให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมล ผกามาศ (2547) ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่เน้นการประเมินผลเพื่อพัฒนาตนเองของนักเรียนและประเมินกระบวนการคิด ความสามารถในการทำงาน ซึ่งวิธีการประเมินผลโดยให้นักเรียนนำเสนอผลการค้นคว่านั้นเป็นวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีโอกาสในการแสดงข้อคิดเห็นมากขึ้น ดังที่ สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์ (2538) กล่าวว่า หากนักเรียนได้มีโอกาสเสนอผลการค้นคว่าหน้าชั้น ก็จะทำให้วงความคิดกว้างขวางออกไปด้วย เพราะจะมีการอภิปรายซักถามตั้งข้อสังเกต หรือกล่าวเพิ่มเติมจากครูหรือเพื่อนๆ ครูจึงสามารถวัดผลได้ทั้งในเนื้อหา และพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกัน

(3) ครูทำการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมล ผกามาศ (2538) ที่พบว่า ครูเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ดังนั้น การประเมินผลที่เหมาะสมนั้นควรใช้แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน ซึ่งตรงกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2545: 176-177) ที่ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต้องประเมินความสามารถหรือทักษะทางภาษา การประเมินด้วยการกำหนดประเด็นการประเมินที่แจ่มแจ้งระดับการปฏิบัติ(Rubric) น่าจะเป็นเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างสอดคล้อง และเป็นเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่กำลังได้รับการยอมรับและนำมาใช้ในการประเมินการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง เนื่องจากผลการประเมินที่ได้มีคุณค่าต่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าตัวเลขและคะแนน และมีประสิทธิภาพสำหรับการประเมินการปฏิบัติหรือผลงาน

3. ปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการสอน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องไม่มีเวลาในการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องจำนวนสื่อที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากผลการวิจัยนี้อธิบายได้ ดังนี้

(1) ครูประสบปัญหาเรื่องไม่มีเวลาในการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจเนื่องมาจากมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอน ตรงกับคำกล่าวของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่ว่า ครูไม่มีเวลาศึกษาหลักสูตรก่อน ไม่มีความเข้าใจและขาดประสบการณ์ รวมถึงครูผู้สอนมีภาระงานสอนมากหรือรับผิดชอบงานหลายอย่าง จึงไม่มีเวลาที่ไปศึกษาหรือจัดทำหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี สวยคำข้าว (2538) และสน วัฒนสิน (2539) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องมาจากมีภารกิจมาก ครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไปจนทำให้มีเวลาเตรียมการสอนน้อย และไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเนื่องจากมีภารกิจมาก

(2) ครูประสบปัญหาเรื่องขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ทั้งเรื่องความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บุตรศรี (2542) และสมล ฝากามาศ (2547) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี พุกักดี (2545) ที่พบว่า ครูมีปัญหาคาดำเนินการในด้านการวัดผล ประเมินผล และติดตามผลการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการเรียนการสอน เนื่องจากครูไม่ได้รับการแนะนำการวัดผล ประเมินผลและติดตาม

สาเหตุที่ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะครูไม่ได้ศึกษา ทำความเข้าใจหลักสูตร ไม่เข้าใจวิธีการบูรณาการการเรียนการสอน และที่สำคัญไม่มีการจัดอบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากนัก

(3) ครูประสบปัญหาเรื่องจำนวนสื่อที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนนั้นมีไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนอจิตต์ โกมลวาท (2536) ที่พบว่า โรงเรียนขาดแคลนสื่อบางชนิด เช่น วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี สวดยคำข้าว (2538) ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และสื่อในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับที่ประกอบ ใจมั่น (2539) พบปัญหาว่า ผู้สอนขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจ เนื่องมาจากโรงเรียนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณน้อย รวมถึงไม่มีการสำรวจ รวบรวม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบทเรียน

4. แนวทางแก้ปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนการสอน ครูส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาโดยการร่วมมือกับครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาโดยการให้จัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาโดยการขอบริจาค/ ขอยืม สื่อการเรียนการสอนจากหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่น ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาโดยให้จัดอบรม สัมมนาเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากผลการวิจัยนี้ อธิบายได้ ดังนี้

(1) ครูมีแนวทางแก้ปัญหาโดยให้มีการจัดการอบรม สัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สน วัฒนสิน (2544) ที่ว่า ผู้บริหารมีการจัดประชุม ปรึกษาหารือ สัมมนา วางแผนกับครูผู้สอนและปราชญ์ท้องถิ่น เป็นระยะและต่อเนื่องตลอดปี รวมถึงการกำหนดแนวนโยบายในระยะยาว เพื่อสามารถกำหนดแนวนโยบาย การดำเนินการ และประเมินผลอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบ ใจมั่น (2539) และ สุมล ผกามาศ (2547)

ที่พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนเห็นว่าควรจัดการประชุม อบรม ให้ความรู้แก่บุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกด้าน เพราะการที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จะทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนหรือชุมชน เพื่อเป็นสถานที่ที่สามารถศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างสะดวก และง่ายต่อการนำมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2539) ที่เห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาค้นคว้าความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน จากโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อจะได้มีแนวทางในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้อง

(2) ครูมีแนวทางแก้ปัญหาโดยการร่วมศึกษา ค้นคว้ากับเพื่อนร่วมงานและจัดตารางเวลาให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี สวยคำข้าว (2538) ที่พบว่า ครูมีแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเวลาไม่เพียงพอ คือ ใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียน และวันหยุดให้นักเรียนในโรงเรียน เพื่อนร่วมงานและผู้ใกล้ชิดช่วยดำเนินการแก้ปัญหา ได้แก่ จัดหาสื่อการเรียนการสอนและค้นคว้าความรู้ และจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งการร่วมมือกันแก้ปัญหานั้นจะทำให้สามารถเข้าใจ และมีแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนมากขึ้น และการวางแผนเรื่องเวลานั้นเป็นสิ่งที่ครูควรกระทำ เพื่อให้ครูมีเวลาว่างในการศึกษาข้อความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งช่วยในการจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนด้วย

(3) ครูมีแนวทางแก้ปัญหาโดยการขอบริจาค/ขอยืม สื่อการเรียนการสอนจากหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่นและให้นักเรียนผลิตสื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลินี สวยคำข้าว (2538) ที่พบว่า ครูมีวิธีการแก้ปัญหาด้วยการจัดหา และให้นักเรียนช่วยจัดหาสื่อการเรียนการสอนจากแหล่งวิทยากรภายในท้องถิ่น จัดทำสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง และร่วมกับเพื่อนร่วมงานฝ่ายโสตทัศนศึกษา ซึ่งจากการแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนมีสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้แนวทางการแก้ปัญหาโดยการขอบริจาค/ขอยืมสื่อการเรียนการสอนจากหน่วยงานต่างๆในท้องถิ่นเป็นวิธีที่ดีเนื่องจากประหยัด และได้สื่อที่อยู่ในท้องถิ่นที่เป็นของจริง สอดคล้องและเหมาะสมกับการที่จะนำมาประกอบกับเนื้อหาวิชา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับครูภาษาไทย โรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูภาษาไทย

1.1 ครูควรมีการเตรียมการสอน โดยการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร แนวทางการใช้หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรควบคู่ไปกับสำรวจ ศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เกี่ยวกับนโยบายการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวนโยบายของหลักสูตร และสภาพความต้องการของท้องถิ่น

1.2 ครูควรเข้าร่วมการอบรม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจะได้สามารถจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนสนใจและได้รับประโยชน์ในการเรียนรู้มากขึ้น

1.3 ครูควรให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นและค้นหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและผู้รู้ในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการสอน จนถึงการจัดและประเมินผลการเรียนการสอน

1.4 ครูควรใช้วิธีสอนที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และความภาคภูมิใจต่อชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ อันจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

2.1 โรงเรียนควรจัดประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ครูผู้สอนได้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และเห็นแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 โรงเรียนควรจัดพิมพ์และเผยแพร่เอกสาร หนังสือ และรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าและสืบค้นข้อมูล

2.3 โรงเรียนควรจัดงบประมาณเพื่อใช้ในการเตรียมสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เพียงพอกับความต้องการของครูและนักเรียน

2.4 โรงเรียนควรมีการจัดโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 กระทรวงศึกษาธิการ ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้ชัดเจน ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ ขอบเขต เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน และการวัดและประเมินผล

3.2 กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดสร้างศูนย์วิทยาการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในท้องที่ต่างๆ และทำอย่างเป็นระบบ และเหมาะสมกับการค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

3.3 กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนอย่างเพียงพอเพื่อให้โรงเรียนจัดบริการด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้กับครูผู้สอน และนักเรียน

3.4 ศึกษาพิเศษ ควรร่วมมือและช่วยเหลือกลุ่มโรงเรียนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อให้ครูได้แนวคิดในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง

4.2 ควรศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคอื่นๆ

4.3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้ที่สนใจสามารถนำไปพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง หรือนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหรืออื่นๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.4 ควรสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือ เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง และเป็นประโยชน์กับผู้วิจัย

4.5 ในการเก็บข้อมูลควรเลือกโรงเรียนที่มีการส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน เพราะจะได้ข้อมูลที่เป็นแนวทางที่ถูกต้อง และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริงในการเรียนการสอน

4.6 ในการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมตัว เตรียมความพร้อมในเรื่องการเดินทาง การกำหนดวัน และเวลา ที่สะดวกและเหมาะสม